

vorne) sled; (za sankanje) tobogan. Pri takšnih pojasnilih uporabnik nedvomno najde pravi izraz. Prav tako manjkajo pojasnilne besede pri angleških za pojme dišava, obrežen, obalen, obseči in drugod.

Pri napačen bi se stavek »it wouldn't be bad if we try it« moral po slovnici glasiti »... if we tried it« ali pa »it won't be bad, if we try it«.

Pri Beli krajini je verjetno tiskovna napaka, ker se prav piše *White Carniola*, ne pa *Cariniola*. Pri Holandec mora biti *Dutchman*, ker samo *Dutch* pomeni holandski, za Hrvat pa velja tudi *Croatian*. Islandec in islandski se piše s s, ne pa z z, kot je v slovarju. Rena je angleški Rhine, ne pa Rhein, kar je nemško.

Kako marsikje manjka označitev, da je izraz amerikanizem, kažejo n. pr. tile primeri: za srednja šola in srednješolski — high school m. (am.), of a high school m. (am.), pri golica — blank m. (am.), pri cirkularka — buzz saw m. (am.), pri škorenj — boot m. (am.), pri uvodnik — editorial m. (am.), pri les (stavbni) — lumber m. (am.) in drugje.

Pregovore lahko marsikdo uporablja, dvomim pa, ali je potrebno, da so zadaj in pri geslih. Tako je n. pr. sedem pregovorov kar na treh krajih (!), n. pr. »Sloga jači, nesloga tlači« pod geslom sloga, pod geslom nesloga in še zadaj. »Stara ljubezen ne zarjavi« je pod geslom ljubezen, pod geslom rjaveti in še zadaj. Nekateri pregovori so po dvakrat v slovarju. Mislim, da bi zadoščali samo ob koncu slovarja.

Žal je v slovarju tudi nekaj tiskovnih napak, zlasti manjkajo vejice, vezaji ali pa so sestavljenke pisane skupaj namesto narazen.

Vsekakor drži, da terja sestavljanje takega slovarja mnogo truda, mnogo dela, zato ni prav nič čudno, če so tu in tam v njem pomanjkljivosti. Vse navedeno pa mu seveda na splošno ne manjša ne vrednosti ne uporabnosti, tako da bo dobro služil svojemu namenu pri vseh, ki slovar takšne vrste potrebujejo.

August Petrišič

Zapiski

ALS — DAVČA — TAVČAR

Menim, da je rodbinsko ime Tavčar tesno povezano s toponimom Davča. Zgodovinski zapiski so »in der Alls« in »zum Bach Dauza«. Že Ramovš je pravilno pokazal na izhodiščno obliko, kasneje pa sem s primerjalnim gradivom dokazal, da gre za germansko ime *alisa (olša, jelša), ki je zelo pogosto v nemških krajevnih imenih, ne pa morda za romanski izvor. Slovenska oblika je lahko nastala na osnovi internih slov. jezikovnih zakonov (l > l > u, s = š > š > č analogično po krajevnih imenih na -če; d pa je ostanek nemškega člena, ki se je neločljivo združil z imenom).

Kolonizatorji Selške doline so bili Nemci iz okolice Innichena v Pustriški dolini, na kar kažejo tudi rodbinska, ledinska in krajevna imena v območju nekdanjih freisinških posestev, n. pr. Intihar, krajevno ime Vinharje, 1291 apud Indicherios, 1584 Intichari ipd. V vzhodnotirolskem narečju, ki se je v starejši obliki ohranilo v nemško-selškem govoru, se je prvotni kratki a izgovarjal kot odprti o s tendenco po diftongizaciji — ao, au (a je zamolkli a). Sorški nemški l pa je — kakor vzhodnotirolski l nasploh — zvenel po velarnih samoglasnikih bolj ali manj velarno ter bil podoben slov. l (po Lessiaku je sorški l »u-haltig«). Tako je bila fonetična oblika današnjega slov. Davča izoblikovana pravzaprav že v nemško-sorškem govoru: d'als = doš, dauš > dauš. Iz Davča izpeljano je nem. daučer (kot Wien — Wiener), »tisti, ki je iz Davče«. Dental d v vzglasju se je v nemško-selškem govoru izgovarjal kot nezveneči ali polzveneči t — torej taučer.

O imenu Tavčar, ki je prvič izpričano v županiji Oselnica leta 1568, je bilo postavljenih dvoje nasprotujočih si mnenj: Blaznik trdi, da pomeni Tavčar »doseljenec iz Davče«, Dolenc pa, da je Tavčar nastalo iz »Deutscher«. Branko Berčič je prevzel Dolencevo tolmačenje, navajajoč kot potrdilo, da je bilo ime Tavčar razširjeno v Selški in Poljanski dolini ter tudi drugod še pred kolonizacijo Davče (pred letom 1560) in da kaže antropološki oert Ivana Tavčarja »Retoromanom, Tirolcem in nekaterim drugim alpskim plemenom slične črte«. Tavčar naj bi bilo po njem »poimenovanje za tujca, nedomačina Nemca« s Koroškega ali pa s Tolminskega.

Sodim, da Berčičevi argumenti ne drže. Nemška oblika »in der allss« kot izhodiščna fonetična oblika za slov. Davče je izkazana v tem prostoru že 1500 in 1515, resda kot vodno ime, ki pa je lahko imelo paralelno ledinsko ime. Na slovenskem ozemlju je bilo verjetno več zaselkov z imenom Als, ki je lahko dalo slov. Davče, prim. 1398 ze Als > Avče ob Soči. Iz ledinskega imena pa je lahko nastalo rodbinsko na enakišni osnovi kakor iz krajevnega, torej že pred 1560. Ako so Ivana Tavčarja odlikovale Tirolcem podobne črte, to nikakor ne govori proti imenu Tavčar iz Davča (pred 1560), ker je dokazano, da so bili kolonizatorji Selške doline po rodu zares iz vzhodne Tirolske (Pustertal). Kaj pa glasoslovni zakoni? Vse oblike imena Tavčar kažejo v starih zapisih dosledno artikulacijo -au-. Novonemški pridevnik deutsch se je razvil iz starovisokonem. diutisc, kar dá srednjevisokonem. diutsch (izgov. düts), katerega dolgi preglášeni u se še v srednjem veku spremeni v eu (izgov. oe). V nemško-selškem govoru zveni stari etimološki iu kot ai, bolj natanko äe, deutsch torej taitš, täetš nikoli pa tautš. Ista izgovarjava je veljala tudi v Nemškem rutu, prim. deutsche Leute = täetšn läete. Diftong au je nemško-selškemu govoru sicer znan, a se izgovarja različno: kot äo (iz stvn. dolgega u), kot ao, au (iz kratkega a), ali pa je tujega izvora. Vsi glasoslovni zakoni nemškega jezika govore proti podmeni, da bi bilo tavčar isto kakor deutscher. Tudi substitucijski zakoni kažejo, da se tuj glas navadno substituirá z najbližjim domačim glasom, slov. substitucija besede deutscher je lahko le tojčer, taečer, tajčer, nikoli pa taučer.

Potemtakem Blaznikova trditev ne samo, da ne izgubi svoje veljave, ampak je — podprta z zgodovinskimi, etnološkimi in glasoslovnimi podatki — edina mogoča trditev. Tavčar je torej izpeljanka iz ledinskega ali krajevnega imena Davča, nem. Dautscher, kar dá v nemško-selškem govoru Täotšer, Tautšer, pomeni pa »tisti, ki je iz Davče«.

Dušan Ludvik

MORITZ ZMUEGG

V Velikovcu je tiskarna, lastnik je Moritz Zmuegg. Pri tem imenu je zanimivo nekoliko premisliti, kako se na Koroškem spreminjajo slovenska imena. Na Koroškem so hišna in rodbinska imena Smuk. Torej čisto slovensko ime. Prav lahko je Smuk spremeniti v Zmuk. Potem v Zmuck in v Zmug. In v Zmuegg. Zmuegg je nastalo torej iz slovenskega Smuk.

Podobno je z imenom Guetz. Od kod je to ime? Rodbinsko ime Kos izgovarjajo v nekaterih delih slov. Koroške tako, da je slišati Kus. To potem pišejo kot Kues ali Kuess ali Guess. In potem se še ta ss spremeni v tz, pa imamo Guetz. Guetz torej ni nič drugega kakor slovenski Kos.

Okrog Tržiča na Gorenjskem je precej Ahačičev. Če pride tak Ahačič na Koroško, kjer sicer ni Ahačičev, pa se spremeni slovenski Ahačič (6 črk) v Achatschitsch (13 črk)! Podobno je z Zupančiči in Župančiči. Na Koroškem se spremeni slovenski Zupančič (8 črk) v Suppantschitsch (15 črk). Tudi solčavski Ožepi pridejo na Koroško in se ondi naselijo. In že se premeni slovenski Ožep v Oschepp. Pipan se spremeni v Pippan.

Med Nemci na Koroškem je ime Sommeregger; dalje Sannegger; dalje Granig, Schader. Po vsej verjetnosti so ta imena nastala iz: Smrekar, Zadnikar, Gradnik, Sadar. Zlepnik se spremeni na Koroškem v Schleppnik ali Schlepplnig (z enim ali pa z dvema g). Zerjav se spremeni v Schériau. Slovenski Kovač se na Koroškem spremeni v Kówatsch. Slišal sem nekoč Nemce, ki so se posmehovali pravilnemu naglašanju lastnega imena Kováč. Gonili so med smehom: Quatsch, Quatsch, Quatsch.

Završnik se spremeni na Koroškem v Säuerschnig. Kakor da bi ime prišlo od nemške besede: sauer (kislo). Krivic se spremeni v Krebitz; Božič v Woschitz; Matevžič v Mateuschitz (izg. matojšic). Zorko se spremeni v Sorgo, kakor da bi ime prišlo od nemške besede: die Sorge (skrb). Javornik se spremeni v Auernig; Bogataj v Wógatei; Dolinar se spremeni v Döllinger; Dolnik v Dullnig; Počivalnik v Pozewaunig; Oprešnik v Opriessnig in Apriessnig; Posavc v Pósauszt; Hribernik v Kniebernik; Klančnik v Glantschnig; Vinčnik v Wintschnig; Pečnik v Pietschnig, ki se izgovarja pičnik, ali v Petschnig in Petschenig. Cvek se spremeni v Zuegg.

Hišno ime Kočmár (isto kot Krčmar) se spremeni v Gotschmar. Ob narodni meji je hišno ime Goričnik. Slovenci še pravijo Goričnik, Nemci pa Gritzer. Hišno ime Potočnik so Nemci spremenili v Petutschnig; Malinik v Malojnik; Vodovnik v Vódelnig itd.

Zamejski Slovenec